

ПРОТИЧАЩО ВРЕМЕ В СТРУКТУРА

След „20-те години в българското изобразително изкуство“ на Ружа Маринска (1996 г.) издателство „Отворено общество“ ни поднася втората книга от поредицата, посветена на българското изобразително изкуство – монографията на Петър Змийчаров за Иван Кирков. Развълнуван и нестандартен текст на признателен ученик, точен очерк за документите на една лична, но причастна към годините на толкова промени творческа съдба. Змийчаров споделя, че не му е било лесно да представи многообразната природа на художника Иван Кирков. Едва ли обаче е издирвал дълго документите на творческата му биография. Те не са били пръснати. Пунктуален и събран човек, Иван Кирков разполага с критическо око, едно от проявленията на интелектуалното начало, вменявано му като недостатък или качество. Несъмнено то е улеснило работата на критика.

Харесвал творбите на Иван Кирков и изпитал възхищение от личността му, и аз на свой ред се опитвам да си дам сметка за трупаните през годините впечатления. Примамва ме следната характеристика – той е човек на отривистите движения и жестове, на едно „веднага“ и „сега в момента“, който, готов за промяна, защото светът е голям и разнообразен, цени бързото протичане на изпълнената с много неща сменяща се моментност. Може би поради това за Иван Кирков е толкова важно да си почива в спрените моменти на изображението, тези откъснати от подвижния субект обективирани ситуации, кондензирали протичащо време в структура. Картините му не са скулптурни паметници за вечността, а постижения на временен покой, средства за отложено косвено общуване в изобразителна структура.

Позволявам си да предположа, че това диктува и стремителното преминаване през стилове и разнообразни средства за израз, толкова характерно за творчеството на Иван Кирков. Колкото и своеобразен и трудносравним да е с други художници, той принадлежи на поколение, което отлепя художествените знаци от традиционните им значения и се бори съдържанията и смислите да не са дадени преди творбите. Но общото

е дотук. Голямата разлика е, че Иван Кирков е подозрителен не само към баналните предадени твърдения, но и към формите, независими от смислова тяга. Картините му са конструирани ситуации на правена и предлагана за ползване реалност.

Да вземем такава тема като морето – от прочутата „До морето“ от 1961 до „Простор“ от 1975. Морето е обичан предмет поради много причини, то привлича поради празнотата и подвижността си, поради енергията да поражда. В морските картини на Кирков човешките фигури обикновено са с гръб към нас, с поглед, отправен към простора. Не знаем какво гледат. Предполагаме, че гледат разсеяно и сложно. Като всичко друго в картините на Кирков, гледането е по някакъв начин отместено. В задръстения от милата едра фигура простор в „Простор“ става в ироничен план същото, което е изпълнено приповдигнато в друга морска картина – полегналата в космическото море гола женска фигура гледа торса си, огромното непсихологическо себе си.

Така или иначе, изобразителните форми на Иван Кирков са отместени от сигурността на всекидневните значения, независимо дали става дума за реалистично построен пейзаж или за абстрактна фигурална композиция. Тази отместеност не пледира за изключителността на художника или за величието на изкуството. Така се гради ситуация за евентуален контакт, гледащият се подканя за косвено общуване, това общуване, при което сме заедно, без да преставаме да сме себе си. Тази житейска и творческа формула организира впечатленията ми от човека и художника Иван Кирков.

Богдан Богданов